

Висновки. У цих непростих умовах перед НБУ стоїть основне завдання – створення найкращих умов для реалізації банками своїх функцій із надання послуг населенню з мінімально негативними наслідками. Першочерговим завданням у післявоєнний період буде відновлення банківської системи за допомогою розширення функціоналу та покращення якості обслуговування клієнтів, зміцнення всієї фінансової системи та залучення в країну інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банківська система: навчальний посібник / Н. С. Ситник, А. В. Стасишин, Н. З. Блашчук-Девяткіна, Л. О. Петик. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Blashchuk_Petyk_13_end.pdf (дата звернення: 19.03.2024).
2. Розвиток банківської системи у 2024 році можливий за умов системної та достатньої макрофінансової допомоги. *Банк «Глобус» (офіційний сайт)*. 2024. URL: <https://globusbank.com.ua/en/rozvitok-bankivskoyi-sistemi-u-2024-rotsi-mozhliivy-za-umov-sistemnoyi.html> (дата звернення: 19.03.2024).
3. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 р. № 18. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18 (дата звернення: 17.03.2024).
4. Системно важливі банки України. *Національний банк України (офіційний сайт)*. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/sib> (дата звернення: 19.03.2024).
5. Війна в Україні – як змінилась робота банківської системи. *Уніан*. 2024. URL: <file:///Users/tetyana/Desktop/Війна%20в%20Україні%20-%20як%20змінилась%20робота%20банківської%20системи%20-%20УНІАН.html> (дата звернення: 19.03.2024).
6. Правдиковська І. І., Дорошенко Н. О. Вплив війни на банківську систему України. *Молодий вчений*. 2022. № 9(109). С. 150–153. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5583> (дата звернення: 17.03.2024).

Поліщук Н. В.

д-р екон. наук, професор,
професор кафедри фінансів та банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Каськова І. Г.

магістрант
ОП «Цифрові фінанси»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вступ. Проблема дослідження кредитування аграрних підприємств полягає у важливості ефективного кредитного забезпечення для гарантування стабільного функціонування цих суб'єктів підприємницької діяльності в сільському господарстві. У сучасних умовах аграрні виробники постійно стикаються з проблемою нестачі обігових коштів для придбання необхідних матеріалів та обладнання. Єдиний засіб вирішення цієї проблеми – ефективна система кредитування. Застосування кредитних ресурсів може сприяти зростанню обсягів виробництва, а це вплине на фінансове становище аграрних підприємств та їх кредитоспроможність.

Мета роботи – дослідити кредитування аграрних підприємств і обґрунтувати шляхи оптимізації його структурної наповненості для практичної реалізації.

Основна частина. Ефективне функціонування сільськогосподарських підприємств вимагає комплексу заходів для їх ресурсного забезпечення та надання можливості проведення операційної діяльності. Сезонність виробництва у сільськогосподарському секторі суттєво впливає на ритмічність потоків матеріальних та фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення виробничої продуктивності. Тому для гарантування нормального виробничого процесу потрібно збалансувати ритмічність надходження оборотних коштів, особливо поза сезоном збуту. Кредитування сільськогосподарських підприємств, яке може здійснюватися банками або через державні програми підтримки, має велике значення в цьому контексті.

Професор Б. Л. Луців розглядає кредитну систему як «сукупність банків та спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів, які мобілізують грошові ресурси та надають їх у позики», а також як «сукупність кредитних відносин та інститутів, які реалізують ці відносини» [3, с. 151].

Законодавчо-правова система банківської діяльності визначає організаційно-економічну взаємодію між кредитором і позичальником через кредитний договір, що узгоджує зобов'язання щодо надання та повернення коштів. Реалізація цих відносин відбувається через кредитний механізм, що є об'єктом дослідження вчених, які аналізують сутність, еволюцію поняття, структуру та інші аспекти його складників.

Кредитний механізм – це система дій та організаційно-економічних прийомів і інструментів, що впливають на роль кредиту в суспільному відтворенні, здійснюючи процес кредитування та його регулювання згідно з економічними законами. Основні складники кредитного механізму в аграрному секторі економіки: нормативно-правова система (законодавство та правила банківського кредитування) організаційно-економічне забезпечення (макроекономічні важелі та банківський нагляд) система фінансування (джерела кредитних коштів для аграрних підприємств) інформаційна система (бази даних про банківську систему та учасників кредитних відносин) [4].

Проте в умовах воєнного стану ефективність системи кредитування сільськогосподарських підприємств стає особливо актуальною. Наприклад, у 2022 році відбулося значне зменшення обсягів кредитування аграріїв, що було викликано об'єктивними економічними факторами. Російська агресія призвела до зростання ризиків для аграрних підприємств, що змусило багато банків зменшити програми кредитування в цій сфері через високий рівень ризику. Загальне зниження попиту на кредити та зменшення кількості кредиторів також спричинили скорочення доступності та зростання вартості кредитів для аграрних підприємств [1].

Найбільше зростання спостерігається в сегменті мікропідприємств із річним доходом від 50 до 500 тис. євро. Зростання кредитів в іноземній валюті менш

значне, ніж у національній валюті. Спостерігається певна сезонність у кредитуванні мікропідприємств. Зазвичай обсяг кредитів збільшується в кінці року та на початку нового року.

Необхідно зазначити, що останніми роками спостерігалось значне збільшення обсягу експорту української сільськогосподарської продукції. Це стало можливим завдяки відкриттю ринків Європейського Союзу для українських підприємств у процесі євроінтеграції [2]. Ці надходження дали змогу національним виробникам забезпечити оборотний та інвестиційний капітал, необхідний для вдосконалення та розширення виробництва. Однак воєнні дії також суттєво вплинули на логістику експортних поставок аграріями.

Відбулося скорочення обсягу фінансових ресурсів, доступних для аграрних товаровиробників. За таких умов зросла потреба в покритті фінансування за рахунок банківських кредитів. Проте, як уже було зазначено, програми кредитування аграріїв значно скоротилися, і доступність кредитів для сільськогосподарських підприємств значно зменшилася. Коли влітку 2022 року після стабілізації ситуації в країні банки почали поступово відновлювати кредитні програми, ставки за кредитами суттєво зросли через монетарну політику НБУ, який з червня підняв облікову ставку з 10 до 25 % [1]. **Висновки.** Отже, в умовах воєнного стану виникає необхідність у вдосконаленні наявної системи фінансового забезпечення аграрних підприємств фінансовими ресурсами, щоб забезпечити їх неперервну роботу у майбутньому. Проте важливо врахувати, що можливості банківського кредитування наразі обмежені через зменшення доступу до фінансових ресурсів на міжнародних ринках через зростання ризиків і загальне скорочення обсягів міжбанківського кредитування з боку Національного банку України, який вживає жорстку монетарну політику для стримування інфляційних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоченко А. М. Кредитування аграрного сектору України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. С. 6. Вип. 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2186/2113> (дата звернення: 18.04.2024).
2. Клименко Д. Б. Особливості та перспективи банківського кредитування аграрного сектору в Україні. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. № 2. С. 95–106. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268453092.pdf> (дата звернення: 18.04.2024).
3. Луців Б. Л. Банки в інвестуванні економічного розвитку України. *Світ фінансів*. 2015. Вип. 1. С. 151–160.
4. Трусова Н. В. Моделі банківського кредитування підприємств аграрної галузі. *Електронне фахове видання «Ефективна економіка»*. 2021. № 4. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/14508/1/51.pdf> (дата звернення: 18.04.2024).
5. Поліщук Н. В., Каськова І. Інноваційні послуги у сфері кредитування. *Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи*: матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 7 грудня 2023 р.) / Київський університет імені Бориса Грінченка.

Юрчишена Л. В.

канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Криворучко А. С.

здобувачка вищої освіти 4 курсу
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

КОРПОРАТИВНА РЕФОРМА: ШЛЯХ ДО ПРОЗОРОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ АКТИВАМИ

Вступ. Недосконале законодавство України у сфері управління державними активами спричиняє численні суперечності, а відтак відкриває можливості для зловживання. Оскільки держава залишається власником більшості корпорацій, важливим є дослідження проведення корпоративної реформи, впровадження якої відображає стратегічний курс країни на шляху до модернізації та підвищення ефективності управління державними активами.

Метою роботи є обґрунтування необхідності досліджених змін відповідно до нового законодавства у контексті збільшення прозорості та підвищення ефективності управління державними активами.

Основна частина. Держава залишається власником найбільшої кількості підприємств. Зокрема, у жовтні 2023 року у державній власності перебували 3 179 компаній [1], із яких кожна третя визнавалася збитковою і була потенційним джерелом фіскальних ризиків [2]. Представники влади визнають, що державному апарату складно ефективно управляти всіма активами. Неузгоджене та несистематизоване законодавство створює численні суперечності та можливості для зловживань. Нерідко державні компанії залучаються до корупційних схем, а прагнення зберегти політичний вплив призводить до їх розкрадання. Міжнародна підтримка напряму залежить від дій Уряду, зокрема під наглядом є і власне корпоративне управління держкомпаніями в Україні.

Ключова ідея змін – зосередження фокусу уряду на функціях держуправління, а саме створення належних умов для функціонування підприємств за загальноприйнятими стандартами, відокремлюючи та зберігаючи водночас контроль над управлінням ключовими активами [3]. Такий підхід використовують у більшості розвинених країнах, тож Україна як майбутній член Євросоюзу має грати за тими ж правилами, зокрема аби отримувати кошти в рамках програми Євросоюзу